

2013 YILININ II. YARISINDA SEKTÖRLERE İLİŞKİN FIRSATLAR VE RİSKLER

2013'de dünya ekonomisi ılımlı bir büyüme kaydetmektedir. Japonya ekonomisi beklentilerden daha olumlu bir görünüm sunarken, Euro Alanı'ndaki durgunluk sürmekte, ABD ekonomisindeki iyileşme devam etmektedir. Diğer taraftan, Çin başta olmak üzere gelişmekte olan ülke ekonomilerinin büyümesi yavaşlamaktadır. Euro Alanı ve Japonya'da gevşek para politikası uygulamaları sürerken ABD Merkez Bankası'nın (Fed) bu politikalardan çıkış stratejisine ilişkin belirsizlik endişe yaratmıştır. Bu gelişmelerin etkisiyle varlık fiyatları düşmüş, gelişmekte olan ülkelere yönelik sermaye akımları olumsuz etkilenmiş ve bu paralelde yerel para birimleri Dolar karşısında değer kaybetmiştir. Önümüzdeki dönemde küresel bazda faiz oranlarının sınırlı da olsa yukarı yönlü bir seyir izlemesi beklenmektedir.

2012 yılında net ihracata dayalı büyüyen Türkiye ekonomisi, 2013 yılının ilk çeyreğinde yurt içi talep koşullarında gözlenen toparlanmanın etkili olduğu bir büyüme performansı sergilemiştir. İhracatın zayıf küresel talebin etkisiyle hız kestiği gözlenmektedir. Fed'in uygulayacağı çıkış stratejisinin sermaye akımları üzerinde belirleyici olacağı düşünülmektedir. 2013 yılında ekonomideki kademeli toparlanma eğiliminin sürmesi beklenmektedir. Diğer taraftan, piyasalardaki gelişmeler çerçevesinde TCMB'nin para politikasında sıkılaştırmaya gitmesi halinde bunun büyüme üzerindeki etkisinin aşağı yönlü olması muhtemel görünmektedir.

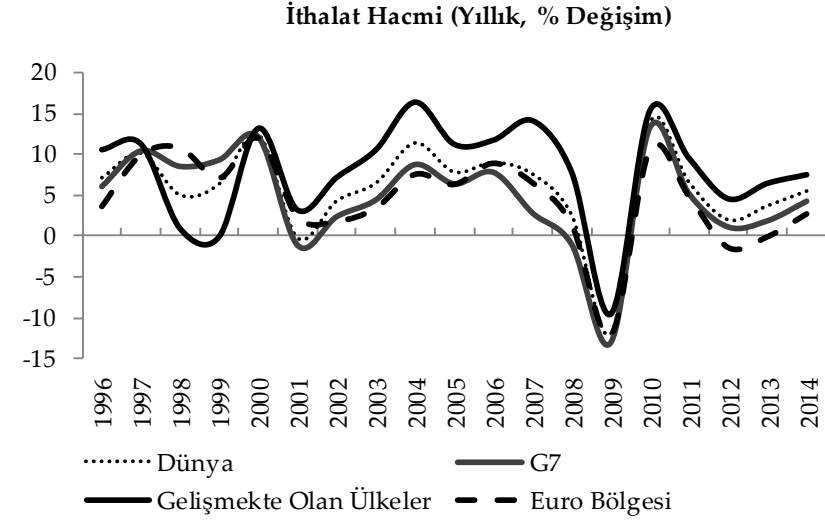
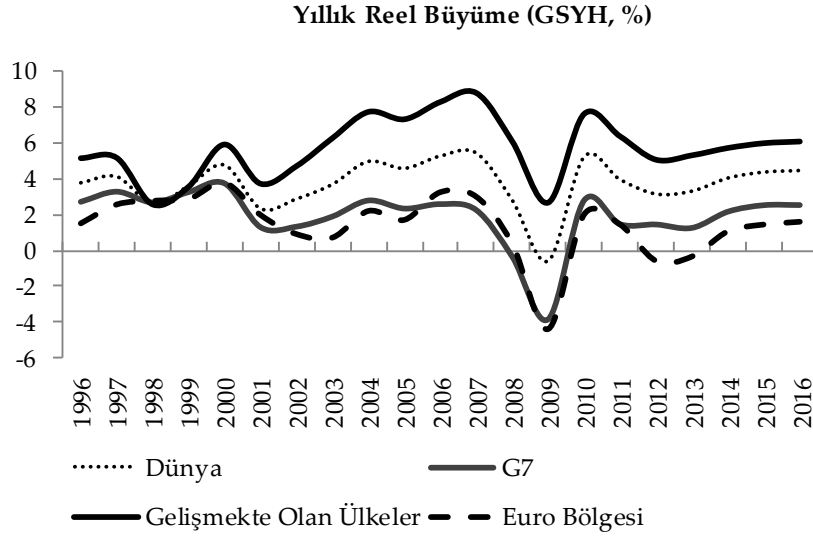
Bu çalışmada Türkiye ve Dünya ekonomilerine ilişkin genel değerlendirmelerin yanı sıra, 2013 yılının ikinci yarısı itibarıyla Türkiye'de sektörler itibarıyla fırsatlar ve riskler özetlenmiştir.

İÇİNDEKİLER - 1

- 3 KÜRESEL EKONOMİDEKİ GELİŞMELER - Büyüme / İthalat Hacmi
- 4 İHRACAT PAZARLARINDAKİ GELİŞMELER - Büyüme
- 5 TÜRKİYE EKONOMİSİNDEKİ GELİŞMELER - Büyüme / Sanayi Üretimi ve KKO / Sanayi Üretimi ve GSYH / İç Talep / Dış Ticaret
- 10 FIRSATLAR
- 12 RİSKLER
- 15 GENEL DEĞERLENDİRME

KÜRESEL EKONOMİDEKİ GELİŞMELER

BÜYÜME VE İTHALAT HACMI

Kaynak: IMF WEO Veri Tabanı Nisan 2013 Raporu

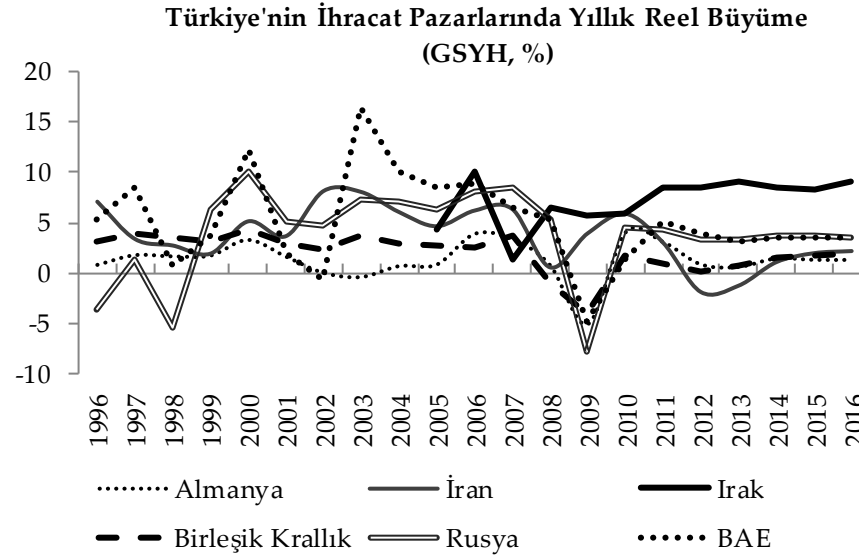
Temmuz ayında Dünya Ekonomik Görünümü Raporu'nda gerçekleştirdiği güncellemeler çerçevesinde IMF 2013 yılında; Dünya ekonomisinin %3,1, gelişmekte olan ülkelerin %5,0 büyüyeceğini, Euro Alanı ülkelerinin ise %0,6 oranında daralacağını; İthalat hacminin gelişmiş ülkelerde %1,4, gelişmekte olan ülkelerde %6 oranında artacağını;

Büyüme hızının dünya genelinde ve gelişmiş ülkelerde yaklaşık olarak 2012 yılı seviyesinde gerçekleşeceğini; gelişmekte olan ülkelerde ise çok hafif bir artış kaydedeceğini öngörmektedir.

Yapılan güncellemelerin büyük ölçüde aşağı yönlü olduğu dikkat çekmektedir.

İHRACAT PAZARLARINDAKİ GELİŞMELER

BÜYÜME

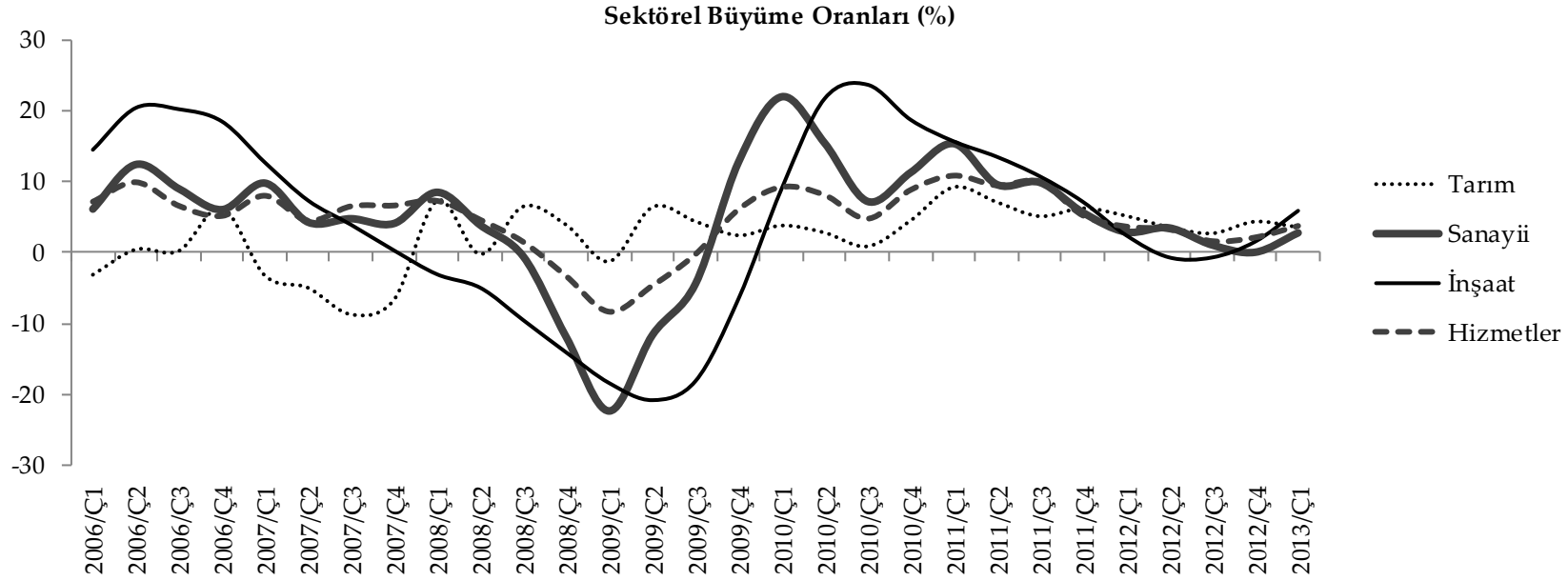

Kaynak: IMF WEO Veri Tabanı Nisan 2013 Raporu

- Son dönemde Türkiye'nin ihracatında önemli pay sahibi olan ülkeler arasında Almanya, Irak, İran, İngiltere, BAE ve Rusya Federasyonu öne çıkmaktadır. 2012 yılı büyüme performanslarına bakıldığında, uluslararası yaptırımların etkisiyle İran'ın %1,9 daraldığı; Irak'ta ise %8,4'lük bir büyüme yaşandığı izlenmektedir. Almanya, İngiltere, Rusya ve BAE'deki büyüme oranları ise sırasıyla %0,9, %0,3, %3,4 ve %3,9 olmuştur.
- IMF Temmuz ayında Dünya Ekonomik Görünümü Raporu'nda güncelleme yapmıştır. Söz konusu güncel verilere göre IMF, 2013'te Irak'taki GSYH büyümesinin %9'a yükseleceğini; İran'da durgunluğun devam edeceğini ve ekonominin %1,3 oranında küçüleceğini öngörmektedir. Almanya'da büyümenin 2013'te biraz daha yavaşlayarak %0,3 düzeyinde gerçekleşmesi, İngiltere'de ise %0,9'a yükselmesi beklenmektedir. Rusya için beklenen GSYH büyümesi ise %2,5 seviyesindedir.

TÜRKİYE EKONOMİSİNDEKİ GELİŞMELER

BÜYÜME

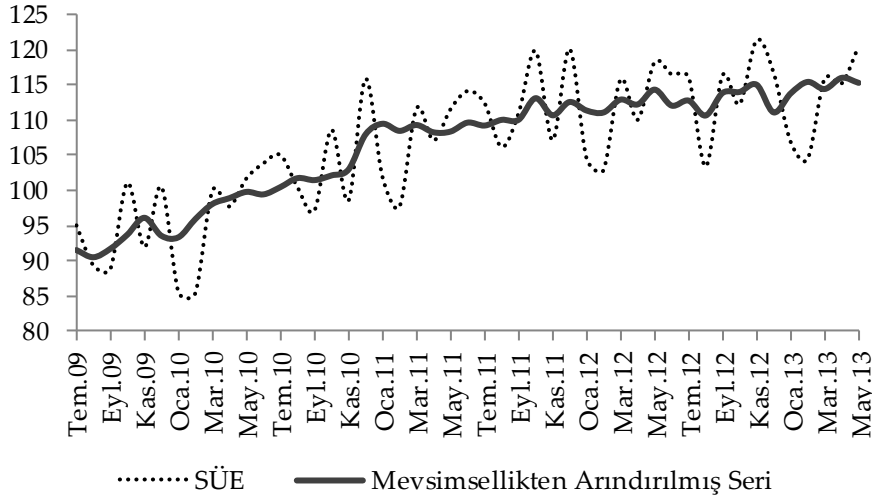
TÜİK verileri kullanılarak hesaplanmıştır.

- TCMB'nin yurtiçi talebi canlandırmak amacıyla uygulamaya başladığı politikaların sonucunda 2012'nin sonundan itibaren ekonomik aktivitenin az da olsa toparlanmaya başladığı görülmektedir. 2012 %2,2 büyüme ile kapanırken, 2013'ün ilk çeyreğinde büyüme yıllık %3 düzeyinde gerçekleşmiştir. 2012'de büyümeye en yüksek katkıyı sağlayan net ihracatın büyümeye etkisinin ilk çeyrekte ortadan kalktığı, büyümenin iç tüketimdeki ve kamunun yatırım harcamalarındaki artıştan destek bulduğu görülmektedir.
- GSYH'de en fazla ağırlığa sahip olan sanayi ve hizmetler sektöründeki tedrici toparlanmanın yanı sıra, inşaat sektöründeki büyümenin önemli ölçüde ivme kazanması da ilk çeyrekteki büyüme rakamını olumlu etkilemiştir.
- Büyümeye, ilk çeyrekte %2,2 artan sanayi üretimi 0,6 puan, GSYH içinde en yüksek paya sahip olan hizmetler sektörü %3,1 artarak 1,9 puan katkı sağlamıştır.

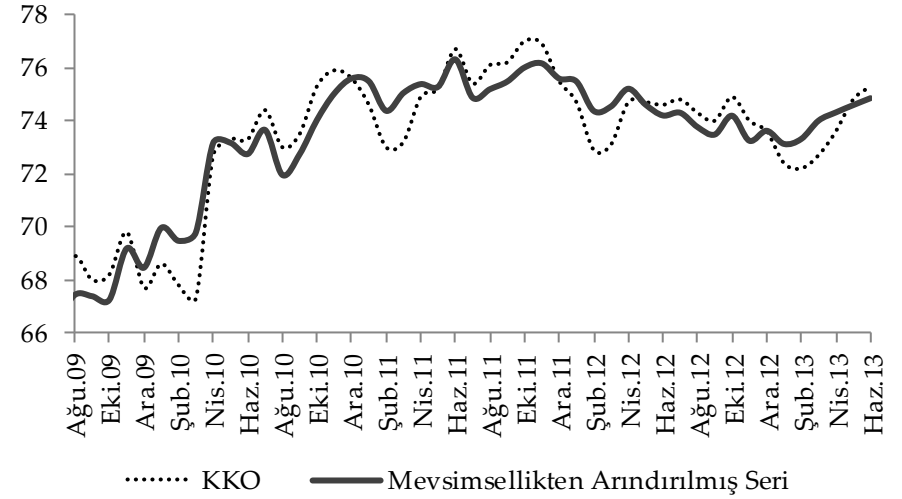
TÜRKİYE EKONOMİSİNDEKİ GELİŞMELER

SANAYİ ÜRETİMİ VE KKO

Sanayi Üretim Endeksi (2010=100)

Kapasite Kullanım Oranı (%)

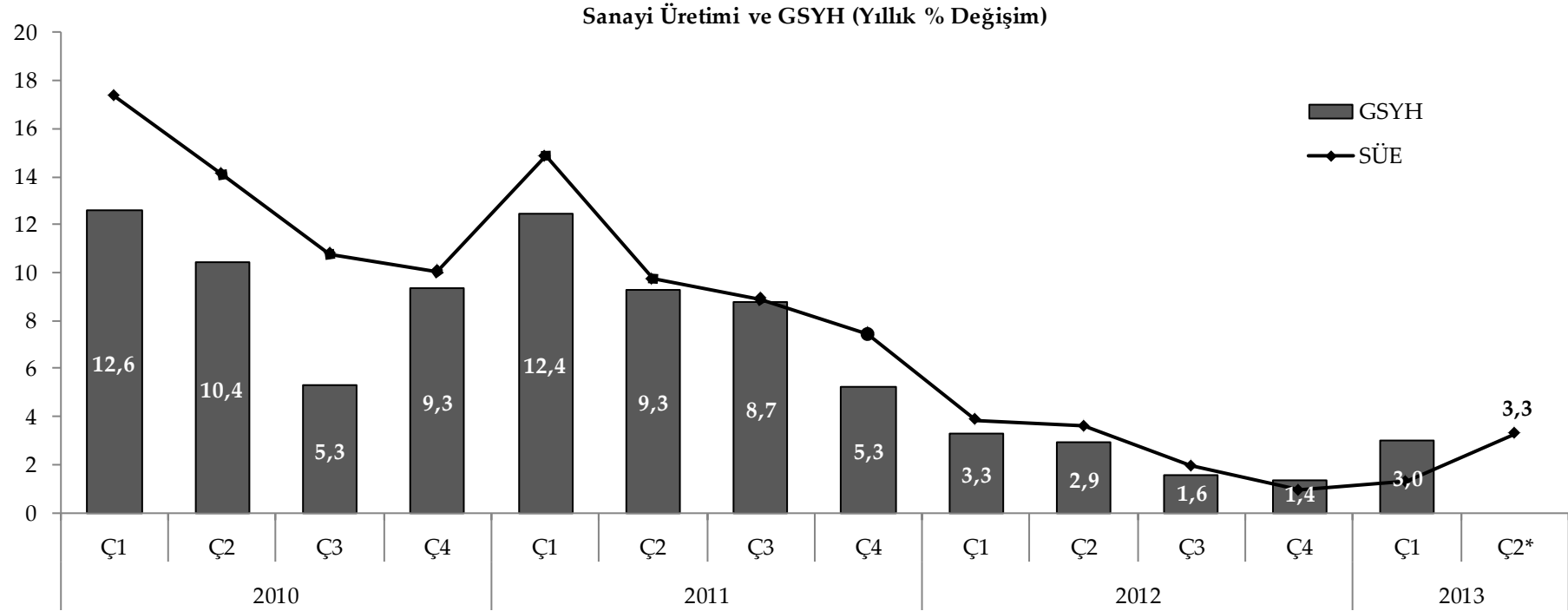
Kaynak: TÜİK, T. İş Bankası İktisadi Araştırmalar Bölümü

- Ana ihraç pazarlarında süregiden belirsizlikler sanayi üretim endeksini baskılamaya devam etmektedir.
- Zayıf dış talebe karşın TCMB'nin ekonomik aktiviteyi desteklemek için uygulamaya koyduğu politikalar paralelinde iç talepte yaşanan kısmi toparlanmanın etkisiyle sanayi üretim endeksi yılın ilk çeyreğinde hafif yukarı yönlü seyretmiştir.

- TCMB'nin destekleyici politikaları, iç talep üzerinde kısmi toparlayıcı etkide bulunmuştur. Dış talep koşullarının düzelten uzak bir tablo çizmesi, kapasite kullanımında yurtiçi talebi belirleyici kılmaktadır. KKO yılın ikinci çeyreğinden itibaren yukarı yönlü bir seyir izlemiş ve Haziran 2013 itibarıyla %75,3 düzeyine yükselmiştir.

TÜRKİYE EKONOMİSİNDEKİ GELİŞMELER

SANAYİ ÜRETİMİ VE GSYH

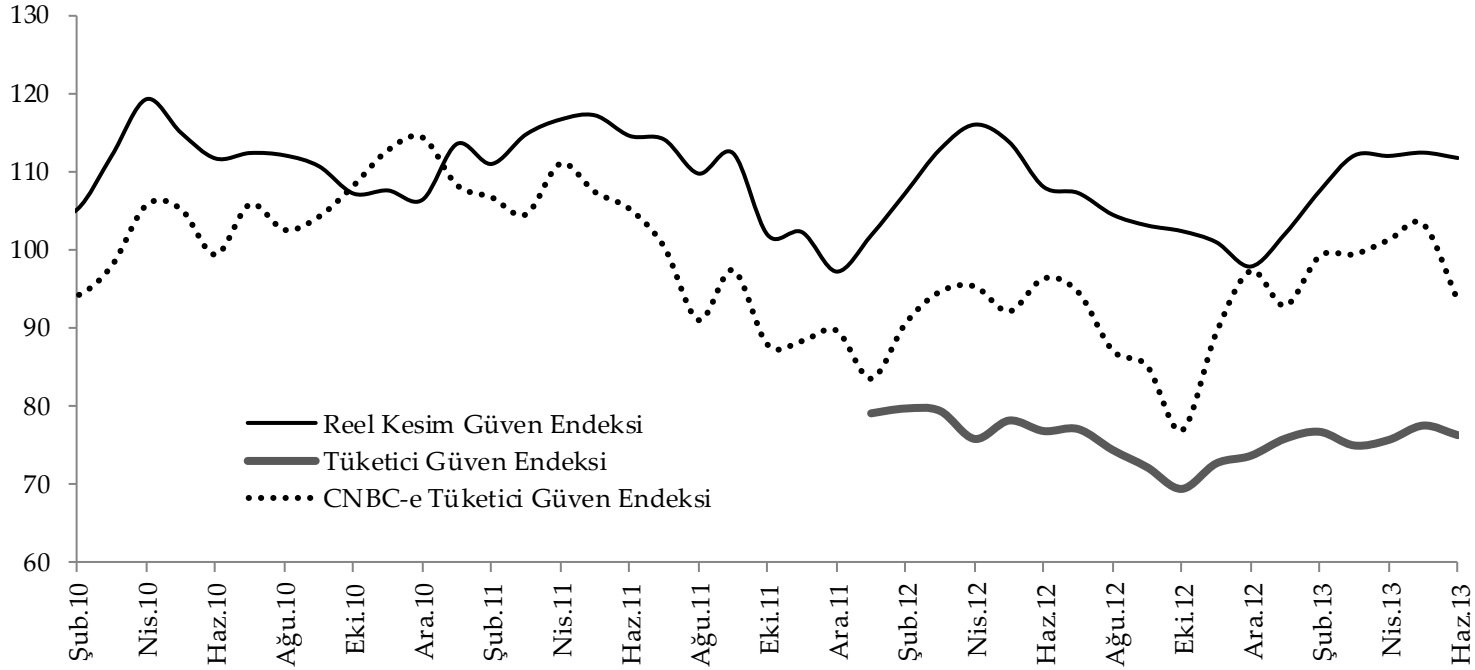
Kaynak: TÜİK

* 2013 Nisan-Mayıs ayları ortalamasıdır.

- TCMB politikalarıyla birlikte iç talepte yaşanan görece toparlanmanın etkisiyle, 2012 boyunca büyüme üzerinde negatif yönlü etkide bulunan özel tüketim harcamaları yılın ilk çeyreğinde büyümeye 2,1 puan ile başlıca katkıyı yapmıştır. Kamu kesiminin tüketimi ise büyümeyi 0,7 puan yukarı çekmiştir. Tüketimdeki artış sanayi üretimini de olumlu yönde etkilemektedir.
- Uygulanan politikaların sanayi üretimi ve GSYH üzerindeki olumlu etkilerinin süreceği düşünülmekte, 2013 yılında GSYH büyümesinin %4 civarında gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

TÜRKİYE EKONOMİSİNDEKİ GELİŞMELER

İÇ TALEP

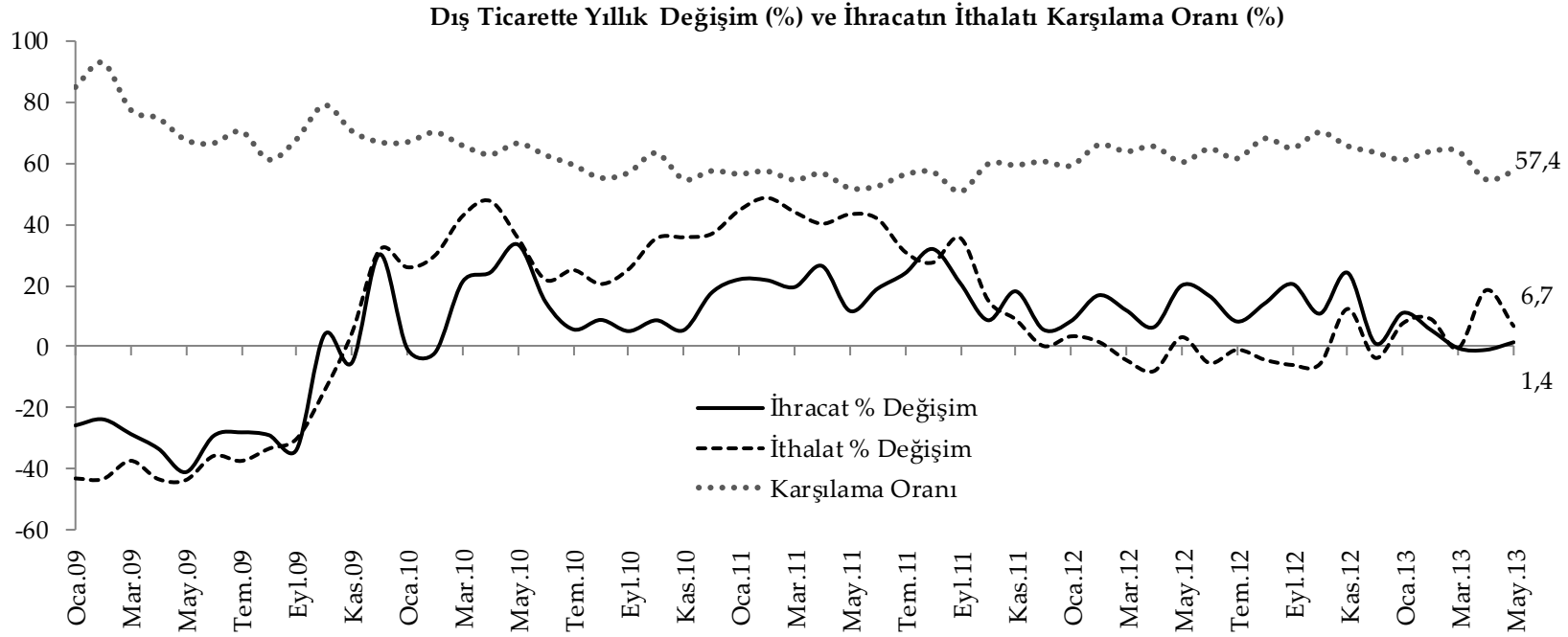

Kaynak: TCMB, TÜİK, CNBC-e

- 2012'nin son çeyreğinde uygulanan politikaların etkisiyle tüketici kesimi güven endeksleri 2013'te yükselmeye başlamıştır. Ancak, 2013'ün ikinci çeyreğiyle birlikte endekslerin artış hızlarının ivme kaybettiği izlenmektedir. Haziran ayıyla birlikte ülke genelinde artan sosyo-politik gerginliğin de tüketici güveni üzerinde baskılayıcı etkide bulunduğu görülmektedir. Ancak bu durumun geçici olduğu ve tüketici güveninin kritik seviye olan 100'ün altındaki tedrici yükselişini sürdüreceği tahmin edilmektedir.
- Reel Kesim Güven Endeksi ise 2013 yılının ilk çeyreğinde bir miktar ivme kazanmış, ancak ikinci çeyrek boyunca yatay seyretmiştir. Yatırım iştahı açısından önemli bir gösterge olan endeksin izlediği seyir yakından izlenmelidir.

TÜRKİYE EKONOMİSİNDEKİ GELİŞMELER

DIŞ TİCARET

Kaynak: TÜİK

- 2012 genelinde cari açığın azaltılmasına yönelik önlemlerin baskıladığı ithalat, TCMB'nin Ağustos 2012'den itibaren yurtiçi talebi canlandırmak amacıyla uyguladığı politikaların gecikmeli etkileri paralelinde 2012'nin sonundan itibaren yeniden artmaya başlamıştır. 2012 boyunca altın ihracatının da katkısıyla artışını sürdüren ihracat ise, 2013'de ana ihraç pazarlarındaki ekonomik durgunluğun bir türlü sona ermemesinin yanı sıra altın ihracatında yaşanan düşüşün de etkisiyle ivme kaybetmiştir.
- Fed kaynaklı gelişmelerin belirleyiciliğinde Haziran ayında döviz kurlarında yaşanan hızlı yükselişin ithalat maliyetlerini yükselteceği, artan fiyatlarla birlikte ithalattaki artışın bir miktar ivme kaybedeceği öngörülmektedir. Ancak, bu etkinin sınırlı kalması beklenmektedir.

FIRSATLAR

- Enerjide dışa bağımlılığın azaltılması, kamunun enerji stratejisinin temel bileşenlerinden olup bu çerçevede kömür madenciliğine verilen önemin arttığı izlenmektedir. Teşvik sisteminde yapılan değişikliklerle hem linyit madenciliği ve linyite dayalı termik santrallere, hem de yüksek kalorifik değere sahip taşkömürü madenciliğine önemli avantajlar getirilmesinin sektöre olan yatırımları daha cazip hale getireceği tahmin edilmektedir.
- Genelde durgun seyrini sürdürmesi beklenen gemi inşa sanayiinde özel nitelikli off-shore gemilerin inşasının ve savunma sanayi ihalelerinin gelecek dönemde öne çıkacağı anlaşılmaktadır. Ayrıca Akdeniz'deki avantajlı coğrafi konumu nedeniyle Türkiye'nin sektörde tamir ve bakım faaliyetleri açısından da öncelikli tercih olabileceği kaydedilmektedir.
- Finansal Kiralama, "Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu"nun 13 Aralık 2012'de yürürlüğe girmesinin ardından, 2013 yılı bu alanda yeni düzenlemelere adaptasyon yılı olmuştur. Bankacılık dışı finans sektörleri genelini kapsayan bir birliğin kurulması yakın zamanda gerçekleştirilecektir. Söz konusu düzenlemelerin de etkisiyle 2013 yılında, cironun faktoring ve finansal kiralama sektörlerinde %15 düzeyinde büyüyeceği ifade edilmektedir.
- 2012 yılında "Et ve Et Ürünleri Tebliği"nin yürürlüğe girmesiyle zor dönemler yaşayan et ürünleri imalatı sektöründe adaptasyon sürecinin tamamlanması paralelinde ve ürünlere ilişkin tüketici güveninin artması sebebiyle sektörde önümüzdeki dönemde büyüme beklentisi artmaktadır. Et ve Süt Kurumu ile Kırmızı Et Üreticileri Merkez Birliği arasında imzalanan protokolle yaygınlaştırılması planlanan sözleşmeli besiciliğin, kırmızı et üretimini ve sektörde faaliyet gösteren işletmeleri olumlu etkilemesi beklenmektedir.
- 2001 yılından bu yana AB'ye ihracat gerçekleştiremeyen süt ve süt ürünleri sektöründe bazı firmaların AB'ye ihracat için onay alması sektörü hareketlendirmiştir. Önümüzdeki dönemde sektörde ürün kalitesinin artması ve ihracat potansiyeli paralelinde büyümenin hız kazanması beklenmektedir.
- İnşaat sektöründe 2013'ün ilk çeyreğinde kaydedilen görece toparlanma, inşaat ve yapı malzemeleri başta olmak üzere bağlantılı sektörlerin faaliyetlerini olumlu etkilemiştir. Kentsel dönüşüm, depreme dayanıksız binaları kapsayan yenileme yatırımları, Anadolu'da orta vadede devam eden konut ihtiyacı ile alt ve üst yapı projeleri, sektördeki faaliyeti destekleyebilecek faktörler olarak görülmektedir. İnşaat malzemeleri içinde özellikle çimento, hazır beton ve tuğla üretiminde gözlenen canlanmanın, yılın geri kalanında da süreceği öngörülmektedir. Özellikle, cam ve seramik sektöründe artan yurt içi ve yurt dışı yatırımlar, kısa vadede olumlu bir trende işaret etmektedir.

FIRSATLAR

- Aydınlatma sektöründe tasarruflu ampule geçiş ve kamu kurumlarında led kullanım zorunluluğu, yılın ilk yarısında yatırımların bu yönde şekillenmesine neden olmuştur. Önümüzdeki dönemde de söz konusu eğilimin süreceği ve sektörde yerli üretime dönük yatırımların artacağı tahmin edilmektedir.
- İç pazarda hızlı bir büyüme kaydeden ancak %90 dışa bağımlı bir sektör olan tıbbi cihaz sektöründe yerli üretimin, önümüzdeki dönemde devlet tarafından sağlanan teşvikler paralelinde artabileceği tahmin edilmektedir. Teşvikler kapsamında artan Ar-Ge yatırımlarının yanı sıra, özel hastane ve hizmet sağlayıcıların artan talebi, sektörün faaliyetlerini olumlu etkileyebilecektir.
- Artan yatırımcı ilgisi, canlı iç talep ve doğrudan perakende satış kanalları sunma vb. uygulamaların, toptan ticaret sektörünün faaliyetlerini olumlu etkilemesi beklenmektedir.
- Özel sektörün demir yolu alt yapısı inşa etme, işletme ve/veya mevcut alt yapıyı kullanarak yük ve yolcu taşımaya izin veren, diğer bir ifadeyle serbestleşme öngören düzenlemenin yürürlüğe girmesi ile gelecek dönemde demiryolu taşımacılığında yatırımların artması beklenmektedir.
- Kuzey Irak petrolü ile İran doğal gazının Türkiye üzerinden transit taşınmasını öngören yeni projeler, boru hattı taşımacılığı için fırsat yaratabilir niteliktedir.
- Son dönemde hızlı büyüyen e-ticaretin de desteğiyle yurtiçinde gelişen iş hacmi, posta ve kurye faaliyetlerinin güçlenmesini sağlamaktadır.
- Artan abone sayısı, yeni altyapı sistem yatırımları ile gelişen internet ve geniş bant hizmetleri, dijital hizmetler pazarının ve bu bağlamda telekomünikasyon sektörünün hızla büyümesini sağlamaktadır. Canlı talep ve teknolojik gelişmelerin etkisiyle sektördeki olumlu seyrin süreceği tahmin edilmektedir.
- Türkiye lastik pazarı geçen yıl gözlenen düşüşün ardından kış lastiği kullanma zorunluluğunun da getirilmesiyle birlikte toparlanmaya başlamıştır. Geçen yıl pazardaki %2'lik daralmanın ardından ertelenmiş talebin devreye girmesiyle iç pazarda %10'a yakın bir büyüme beklenmektedir.
- Hastane hizmetleri; sağlık reformları, Hükümet'in 2023 hedefi ve büyüme potansiyeli ile yabancı yatırımcıların ilgisini çekmektedir. Başta Asyalılar olmak üzere birçok yabancı sağlık devi Türkiye'ye gelmek için harekete geçmiştir. Sektörde 120 yatak altındaki hastanelerin yaşama şansının artık çok düşük olduğuna da dikkat çekilirken, büyük hastane zincirlerinin yanı sıra küçük hastaneleri alma açısından da ilginin yoğun olduğu bir dönem yaşanmaktadır.

RİSKLER

- Başta yem ve mazot olmak üzere girdi maliyetlerinin yüksekliği, buna karşın üreticilerin karşılaştıkları fiyatların maliyetleri karşılayamayacak düzeyde seyretmesi, tarım ve hayvancılıkta özellikle mali bünyesi zayıf olan küçük işletmeleri olumsuz etkilemektedir.
- Litre başına maliyetinin TL1,3 seviyesinde olduğu belirtilen çiğ süt alım fiyatının bakanlık tarafından 95 kuruş olarak açıklanması tepkilere neden olmuştur. Sektör temsilcileri, bu durumun çiğ süt üreticilerini zor durumda bırakacağını ve bir çok üreticiyi iflasa sürükleyebileceğini belirtmektedir.
- Meclis gündemindeki “Şeker Yasa Tasarısı”nın kabul edilmesi durumunda şu anki haliyle %10 düzeyinde olan ve Bakanlar Kurulu kararı ile %15’e yükseltilebilen nişasta bazlı şeker kotası, kanunla %15 olarak belirlenmekte olup gerekli hallerde Bakanlar Kurulu’na sınırsız artırım yetkisi tanınacaktır. Bu durumun gerek şeker fabrikalarının kapasite kullanımında, gerekse şekerpancarı üretiminde ciddi kayıplara neden olabileceği ifade edilmektedir.
- İran’a uygulanan uluslararası yaptırımlar ve bu başlıkta yaşanacak gelişmeler ile Kuzey Afrika ve Orta Doğu bölgesindeki karışıklıkların etkileri, 2013’ün ikinci yarısında da petrol ürünleri sektöründe başlıca risk unsurları olmaya devam edecektir. Bu bağlamda gerginliğin artması ve petrol arzı ile nakliyatında sıkıntı doğması halinde, maliyetlerin ve petrol fiyatlarının yükselebileceği öngörülmektedir. Nitekim son dönemde Mısır’da yaşanan olaylar petrol fiyatlarını yukarı yönde etkilemiştir.
- Türk gemi inşa sanayiinde kapasite kullanımını çok düşük düzeylerdeki seyrini sürdürmekte olup mevcut tersanelerin önemli bir kısmının tamir/bakım faaliyetlerine yöneldiği ifade edilmektedir. Küresel rekabette devlet desteklerinin de katkısıyla Uzak Doğu ülkeleri öne çıkmakta olup bu durum yeni siparişler açısından Türkiye’deki tersaneleri zorlamaktadır.
- 2012 yılında yayımlanan bir genelgeyle kamuya ait taşınmazların satımı, kiralanması ve kullanımının Başbakanlık iznine bağlanmasının, madencilik sektöründe ruhsat ve izin süreçlerinde yarattığı bürokratik yük ve aksamalar nedeniyle önemli bir sorun olmaya devam etmektedir. Sektörde yatırımların geri dönüş sürelerinin uzun olması nedeniyle olumsuz sonuçlar doğuran sürpriz mevzuat değişikliklerinin, gerek uluslararası madencilik firmaları, gerekse yerli girişimciler nezdinde sektöre yönelik yatırım iştahını azaltabileceği ifade edilmektedir.
- Deri ürünleri ihracatında yaşanan artış, hammadde bakımından ithalata olan bağımlılığı arttırmaktadır. Hammadde fiyatlarında yaşanan bir yükselişin, nihai ürün satışlarına ne ölçüde yansıtılabileceği konusundaki belirsizlik, ithalata bağımlılığı göz önünde bulundurulması gereken bir problem haline getirmektedir.

RİSKLER

- 2013 yılında pamuk üretiminin hızla gerilemesi buna bağlı olarak fiyatların yükselmesi öngörülüyordu. Ancak, ihracat pazarlarında süre giden ekonomik istikrarsızlığın yanı sıra yurtiçi talebin de arzu edilen seviyeye çekilememiş olması pamuk, iplik ve dokumaya dönük talebin yatay seyretmesine neden olurken, fiyatlarda önemli bir değişim gözlenmemiştir. Talep kaynaklı sıkışıklığın devam etmesi durumunda, dokuma başta olmak üzere hazır giyim ve tekstil sektörlerinde arz fazlası meydana geleceği, bunun da sektörde küçük ölçekli işletmelerin nakit akışlarında önemli sorunlara neden olabileceği düşünülmektedir.
- Demir-çelik sektöründe küresel ölçekte talep daralması yaşanmaktadır. Bunun sonucu olarak belli başlı üreticiler gerek Türkiye pazarına, gerekse Türkiye'nin ana ihraç pazarları olarak öne çıkan Orta Doğu ve Euro Alanı ülkelerine düşük fiyattan ürün satışı hızlandırmıştır. Çin başta olmak üzere dünyanın önde gelen üreticilerinin agresif pazarlama stratejileri Türkiye demir-çelik sektörünün üretimini önemli ölçüde baskılamaktadır. Hemen tüm ana metallerde hammadde fiyatları aşağı yönlü bir seyir izlemekte, stoklu çalışmak durumunda olan demir-çelik sektörü ise fiyatların sürekli düşüyor olmasından zarar etmektedir. Küresel talep koşullarında bir toparlanmanın söz konusu olmadığı bir senaryoda büyük firmaların bile zor duruma düşebileceğinden söz edilmektedir.
- Bakır ve alüminyum fiyatlarındaki aşağı yönlü seyrin sürmesi, sektör oyuncularını zor durumda bırakabilecektir. Talepte kalıcı bir toparlanma olmadığı sürece görece olarak düşük seyrin devam edeceği düşünülmektedir.
- Denizyolu taşımacılığı sektöründe kapasite ve atıl filo sorunu varlığını sürdürürken, navlun fiyatlarındaki düşük seviyeler sektörü zor durumda bırakmaktadır. Önümüzdeki 2 yıllık dönemde sektörde atıl filo sorununun sürmesi beklenirken, söküme giden gemi sayısında son yıllarda görülen artışın da devam etmesi beklenmektedir.
- İnşaat ve bağlantılı sektörlerde 2013'ün ilk yarısında gözlenen canlanmanın, yılın geri kalanında, belirsizliğin ve maliyetlerin artmaya başladığı piyasa koşullarının etkisiyle, yavaşlama olası gözükmemektedir. Piyasa faiz oranında beklenen artışın kredi fiyatlarına da yansıtılması halinde, konut ve yatırım talebini olumsuz etkilemesi söz konusu olabilecektir. Yurtiçinde yaşanan toplumsal gerginlikle gündeme gelen ve tartışmaya açılan birçok alt ve üst yapı projesinin sekteye uğraması da, yine sektördeki büyüme hızının gerilemesine sebep olabilecektir.
- Yüksek vergi oranları ile piyasa koşullarında oluşabilecek sıkışmanın, gelecek dönemde otomotiv satışları ile birlikte sektöre elektronik aksam ve cihaz üreten bağlantılı sektörleri de olumsuz etkileyebileceği düşünülmektedir.

RİSKLER

- Akaryakıt istasyonları arasında bulunması gereken zorunlu mesafeyi (şehir içinde 1 km; şehirlerarasında 10 km.) kaldıran “istasyon mesafesi” düzenlemesinin, kar marjını düşürerek sektördeki faaliyeti olumsuz etkileyebileceği ifade edilmektedir.
- Yeni yatırımlar bir yandan devam ederken, başta AVM’ler olmak üzere bazı bölgelerde mağazacılıkta oluşan arz fazlası, küçük ve orta ölçekli firmalarda yaşanan stok problemi ve olası finansman sıkıntıları nedeniyle perakende sektöründe karlılığın bir miktar azalabileceği öngörülmektedir. Ayrıca, Yeni Tüketici Yasa Taslağı’nda ortaya konan ve “12 ay boyunca yapılan indirimlere sınırlama getiren” uygulamanın, sektörde ne yönde bir etki yaratacağı da tartışılmaktadır.
- Türkiye, 2012 yılında dünyada en çok turist kabul eden ülke sıralamasında 6'ncı, gelirlerde ise 12'nci sırada yer almıştır. Mayıs ayı sonunda başlayan sosyo-politik gerginliğin konaklama sektörünü olumsuz etkilediğine dair değerlendirmeler gündeme gelmektedir. Ancak, protestoların yurdun belirli bölgelerinde yoğunlaşması, olumsuz etkinin sınırlı kalmasına neden olmuştur.
- Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu’nun (EPDK), “Akaryakıt haricinde kalan petrol ürünlerinin yurtiçi ve yurtdışı kaynaklardan teminine ilişkin usul ve esasları” belirleyen tebliği yayımlanmıştır. 24 Nisan 2013 tarih Resmi Gazete’de yayımlanan tebliği 1 Temmuz 2013 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Kimya ihracatçıları yeni tebliğin ‘bürokrasiyi artıracak olmasından’ ve buna bağlı olarak işleri sekteye uğratmasından endişe ettiklerini dile getirmektedir.

GENEL DEĞERLENDİRME - 1

- **ABD ekonomisinde** toparlanma süreci devam etmektedir. Fed Başkanı Ben Bernanke, ekonominin öngörülenden daha olumlu bir iyileşme sürecine girmesi ile birlikte varlık alım programının 2013 yılsonunda önce daraltılabileceğini, 2014 yılının ortasında da sonlandırılabilceğini ifade etmiştir. Fed'in piyasalara desteğini azaltacağına yönelik sinyallerin ardından Dolar küresel piyasalarda değer kazanmış ve gelişmekte olan ülkelerden sermaye çıkışı gözlenmiştir.
- **Euro Alanı** GSYH'si 2013 yılının ilk çeyreğinde bir önceki çeyreğe göre %0,2 oranında daralmıştır. Bölge ekonomisinin 6 çeyrek üst üste daralması, ortak para biriminin yürürlüğe girdiği 1999 yılından bu yana kaydedilen en uzun süreli resesyon dönemine işaret etmektedir. Euro Alanı'ndaki iktisadi faaliyetin zayıf seyri, enflasyon oranlarına da yansımaktadır. Enflasyonun seyri Avrupa Merkez Bankası'nın genişletici yöndeki para politikası uygulamaya devam edeceğine ilişkin görüşleri desteklemektedir.
- **Japonya ekonomisi**, hükümetin ve merkez bankasının ekonomiyi destekleyici yöndeki politikaları sonucunda 2013 yılının ilk çeyreğinde yıllık bazda %3,5 oranında büyüme kaydetmiştir. Milli gelirin yaklaşık %60'ını oluşturan tüketim harcamalarının büyümeye 2,3 puan katkı sağladığı dikkat çekmektedir. Japonya Merkez Bankası (BoJ), para tabanını yılda 70 trilyon Yen civarında artırma taahhüdünü sürdürmektedir. BoJ, ekonominin toparlanmaya başladığını ve enflasyonun önümüzdeki dönemde yeniden artış kaydedeceğini belirtmektedir.
- Çin başta olmak üzere **gelişmekte olan ekonomilerde** ekonomik aktivitenin, özellikle ihracatın zayıf seyrine bağlı olarak yavaşladığı gözlenmektedir.
- IMF özellikle gelişmekte olan ülkelerin büyümesindeki ivme kaybı nedeniyle büyüme tahminlerini Temmuz ayında aşağı yönlü revize etmiştir. **IMF tahminlerine** göre 2013'te dünya genelinde büyüme oranı %3,1; gelişmekte olan ülkelerde %5 düzeyinde gerçekleşecektir. Dünya ekonomisinde büyümenin yılın ilk çeyreğinde beklentilerin bir miktar altında kaldığı, gelişmekte olan ülkelerdeki yavaşlamanın yanı sıra Euro Alanı'ndaki durgunluğun sürdüğü belirtilmiştir. Öte yandan, Japon ekonomisi güçlü bir performans sergilerken, ABD ekonomisinde beklentilerin altında kalmakla birlikte toparlanma eğiliminin devam ettiği ifade edilmiştir. 2014 yılında ise dünya ekonomisinin %3,8 oranında büyüyeceği tahmin edilmektedir.

GENEL DEĞERLENDİRME - 2

- 2012 yılında %2,2 oranında büyüyen **Türkiye ekonomisi**, 2013 yılının ilk çeyreğinde TCMB'nin Ağustos 2012'den itibaren uyguladığı ekonomik büyüme-yi destekleyici politikaların gecikmeli etkileri paralelinde %3 oranında büyümüştür. Böylece, 2011 yılının ilk çeyreğinden bu yana ivme kaybeden yıllık GSYH artışı 2013 yılının ilk çeyreğinde yeniden hız kazanmıştır. 2012 yılında net ihracata dayalı büyüyen Türkiye ekonomisi, yılın ilk çeyreğinde yurt içi talep koşullarında gözlenen toparlanmanın etkili olduğu bir büyüme performansı sergilemiştir. Kamu ile özel sektörün tüketim harcamalarının büyüme-yeye toplam katkısı 2,8 puan düzeyinde gerçekleşmiştir.
- 2013 yılının ilk beş ayında, **ihracat** yıllık bazda %2,9, ithalatın ise %8,1 oranında artmıştır. Dış ticaret açığı aynı dönemde %16,9 genişlemiştir. Dış ticaret açığının genişlemesinde 2013 yılında iç talepteki görece canlanmanın yanı sıra altın ithalatındaki artışın da etkili olduğu görülmektedir. Önümüzdeki dönemde, TL'deki değer kaybının devam etmesi halinde ithalat artışındaki ivme kaybının sürebileceği, ancak, Türkiye'nin ithalatının fiyat esnekliği göz önüne alındığında söz konusu etkinin sınırlı bir düzeyde kalabileceği düşünülmektedir.
- Türkiye'nin ihracatı içinde yaklaşık %40 paya sahip olan **AB ülkelerinde** ekonominin 2013 yılında %0,6 oranında daralacağı, 2014 yılında ise %0,9 oranında büyüyeceği tahmin edilmektedir.
- Tüketim harcamalarının büyümeye olumlu katkısının yılın geri kalan kısmında da süreceğini, bu çerçevede **Türkiye ekonomisinin** 2013 yılında %4 civarında bir büyüme performansı sergileyebileceğini öngörüyoruz. Öte yandan, son dönemde yurt içi ve yurt dışı piyasalardaki gelişmeler nedeniyle kurda gözlenen dalgalanmaların fiyat istikrarını ve finansal istikrarı etkileyebileceği öngörüsüyle TCMB 11 Haziran'da kısa süreli ek parasal sıkılaştırmaya başlayacağını duyurmuştur. Söz konusu uygulamanın süresi ve iç talep üzerindeki etkileri büyüme performansı üzerinde aşağı yönde bir risk unsuru olabilecektir.

İKTİSADİ ARAŞTIRMALAR BÖLÜMÜ

Hazırlayanlar:

Figen Yılmaz	Müdür Yardımcısı
Özgür Demirtaş	Uzman
Hatice Erkiletliođlu	Uzman
Aslı G. Şat Sezgin	Uzman
İlker Şahin	Uzman
Ahmet Aşarkaya	Uzman Yardımcısı